

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

KUMKAPI'DAKİ GÖÇMEN GİRİŞİMCİLERİN TOPLUMA GİRİŞLERİNİ ANLAMAYA YÖNELİK ALAN ÇALIŞMASI*

Aleyna İLGÜN¹

Sosyolog & Aile Danışmanı

E-mail: aleynailgunn@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-8027-9191

Öz

İlk uygarlıklardan beri göç kavramı çok yaygın olmakla birlikte günümüze kadar etkisi devam etmektedir. Sebepleri değişiklik gösteren göç kavramının günümüzdeki yaygın karşılığı zorunlu göçlerle yer değiştirme hareketidir. Ülkeler arasında yapılan göç hareketlerinde Türkiye'de birçok göçmene ev sahipliği yapmıştır. Özellikle İstanbul'un ucuz yaşam yeri diye nitelendirilen Kumkapı'ya çok fazla göç hareketinin bulunmasının en etkileyici sebebi girişim faaliyetlerine hızlıca başlama imkanından kaynaklı olmuştur. Belirli bir ekonomik sermayeye sahip göçmenler Kumkapı'yı kendilerine yaşam ve iş bölgesi seçerek faaliyetlerini sürdürmeye başlamışlardır.

Bu çalışmada göç öncesi, süreci ve sonrasında bölgeye ve halka karşı olan toplumsal aidiyet duygularının nasıl kazanıldığı anlaşılacak istenmiştir. Bunun adına küçük bir araştırma grubu ile görüşmeler yapılmış ve sonuçlar analiz edilerek göçmen girişimci grubunun aidiyet duygusu çeşitli olay ve durumlarla çalışmaya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Girişimci ve Girişimcilik, Göçmen Girişimci

* Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Bu çalışma yazarın lisansüstü tezinden üretilmiştir.

¹ Sorumlu Yazar: aleynailgunn@gmail.com

Atıf (APA): İlgün, A., (2025), Kumkapı'daki Göçmen Girişimcilerin Topluma Girişlerini Anlamaya Yönelik Alan Çalışması, Ekonomi Bilimleri Dergisi, 17 (1): 32-50.

Alan Tanımı: Girişimcilik

A FIELD STUDY TO UNDERSTAND THE ENTERING OF MIGRANT ENTREPRENEURS INTO THE SOCIETY IN KUMKAPI

Abstract

Migration events in the world have affected Turkey the most in recent years. As a result of this, a lot of migration movements have taken place to Kumkapi, which is described as Istanbul's cheap place of living. The main reason for this migration movement has been the initiative activities. Immigrants with a certain economic capital have chosen Kumkapi as their living and business area and have started to continue their activities.

In this research, it was aimed to understand how the feelings of social belonging towards the region and the people were gained before, during and after migration. In the name of this, interviews were conducted with a small research group and the results were analyzed and the sense of belonging of the immigrant entrepreneur group was presented to the research with various events and situations.

Key Words: *Migration, Immigrant, Entrepreneurship, Immigrant Entrepreneur*

JEL Codes: *M19, M59*

1.GİRİŞ

Günümüzde göç kavramı tüm dünyayı etkisi altına almakla birlikte bilinen çok yaygın bir durumdur. Göç kavramının yaygınlaşması teknolojinin gelişim göstermesine dayanır. Teknolojinin gelişmesi, ulaşım araçlarına erişimin kolaylaşması ve gelişmesi, insanların bilgiye daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmesi ve dünya nüfusunun artmaya başlaması göç kavramının hepimizin ilgi odağına girmesini sağlamıştır. Bireyler, küreselleşme ile kendi ülkesinde yaşadığı çeşitli sebepler nedeniyle başka ülkeleri tercih etme sebepleri artmıştır (Tamer, 2020). Göç etme sebepleri çeşitlilik göstermek ile birlikte en yaygın olanı ekonomik sebepler ve güvenlik arayışıdır (Erol ve Ersever, 2014: 48)

TÜİK verilerine göre, Türkiye'ye son yıllarda en çok doğu ülkelerinden gelen göçmenleri kabul etmekle birlikte yine göçlerin sebepleri değişiklik

göstermektedir. Bunun sonucu olarak ise göç hareketleri “Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2022 yılı Uluslararası Göç İstatistikleri'ne göre Türkiye'den yurt dışına göç edenlerin sayısı bir önceki yıla göre yüzde 62,3 artarken, yurt dışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı yüzde 33,2 oranında azaldı. Türk vatandaşları ile yabancılara ait idari kayıtlardan derlenen verilere göre 2022'de Türkiye'den yurt dışına göç edenlerin sayısı 466 bin 914'e ulaştı. Bunların 139 bin 531'i Türk vatandaşı, 327 bin 383'ü ise yabancı uyruklu kişilerdi.

Yurt dışına göç eden nüfusun yüzde 55,7'si erkek, yüzde 44,3'ü ise kadındı. Öte yandan 2022 yılında yurt dışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 494 bin 52 şeklinde hesaplanmıştır.”

Önemli bir durum olan göç kavramı göç edilen ülkeleri önemli derece etkiler. Bu etkiler göçmenlerin ülkelere uyum süreci ve yerli halkın ülkeye gelen göçmenleri kabul etmesi açısından önemlidir. Dünya nüfusunun artması ile, teknolojinin, ulaşım araçlarının gelişip kolaylaşmasıyla, insanların bilgiye daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmeleri göç olgusunu popüler hale getirmiştir. Aile veya aile bireyleri, ekonomik statülerini iyileştirmek, eğitim kalitesini yükseltmek, refah ve güvenli bir yaşam sağlamak gibi çeşitli sebeplerle başka ülkeye taşınmaktadır. Gerçekleşen bu taşınma olayı göç olarak adlandırılır ve gidilen ülkede toplum yapısını şekillendirerek ekonominin demografisini değişime uğratar.

Başka bir yere göç eden bireylere göçmen adı verilir. (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009, s.22) Göçmen kavramı, yasal olarak bulunduğu ülkeyi ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel vb. unsurlar sebebiyle kendi isteği veya isteği dışında gelişen durumlardan dolayı terk ederek bir başka ülkeye yasal yollardan giriş yapan ve o ülkede yasalar çerçevesinde yaşayan birey olarak tanımlanır. “Uluslararası Göç Örgütü'ne göre göçmen hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklentilerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır.” (2009:229) (Uluslararası Göç Örgütü, 2009, 22)

Gerçekleşen göç olayında göçmenlerin başka bir yerde yaşamını sürdürmesi için çalışması ve para kazanması gerekmektedir. Göçmenlerin para kazanmak için girdiği iş teşebbüslerinde girişim önemli bir rol oynar. (Abdullatif ve Koç, 2022, 91) Çünkü göçmenleri gittikleri ülkeye entegrasyon sağlamaya çalışırken çeşitli engellerden (din, dil, ırk, kültür vs.) ve zorluklardan geçerler. Bu durum karşısında hem ekonomik hem sosyal olarak hayatlarını devam ettirebilmek için serbest

meslek seçeneği olan girişimciliğe yönelmişler ve kendi girişim faaliyetlerini başlatmışlardır.

Girişimci, bir bedel üzerinden satmak üzere üretim faktörlerini satın alan ve üretimi gerçekleştiren kişidir. (TÜ-GLAD 1993) Girişimci kavramı, var olan fırsatlardan yararlanma, potansiyel yeni olanaklar yaratabilmek için üretim seçeneklerini sunma ve risk alma özellikleri ile ilişkilendirilir. Girişimcilik ise, ekonomik büyümenin en önemli faktörlerinden biridir. Girişimciler, yeni ürün ve bunların üretim süreçleriyle çeşitli pazarlara girerek önemli yenilik getiren bireylerdir. Girişimcilik, ülkelerin ekonomik gelişimlerinde önemli rol oynar. Çünkü bir değer yaratma süreci ve yeni bir organizasyon içinde ekonomik faaliyet geliştirme sürecidir.

Girişimci olmanın ana teması sürekli kazanma isteği ve bu yönde var olan kararlılık seviyesidir. Girişimcilerin olmazsa olmaz özelliği bu iradesidir. İradeleri ve hırsları sayesinde girişimcilik faaliyetlerinde başarılı ve kalıcı olurlar. Günümüzde girişimciliğin sadece ekonomik tarafıyla değil, toplumsal ve kültürel bir yargı olarak da değer görmesi, girişimciliğin toplumsal boyutlarını da ifade eder.

Bir insanın girişimci özelliğe sahip olduğu farklı şekillerde açıklanır. Kimisinde girişimciliğin bireylerin kişisel özelliklerinden kaynaklandığı ileri sürülürken, kimisinde ise girişimciliğin bireylerin sosyo-kültürel özellikleriyle ilişkili olduğu öne sürülür. (Aytaç, 2006) Çünkü toplum içinde insanı insan yapan temel unsur kültürdür ve kültürel değerler ile girişimcilik faaliyetleri arasında çeşitli ilişkiler mevcuttur. (Baughn ve Neupert, 2003)

Kültürün girişimcilik üzerindeki etkisinin yanı sıra göç ettikleri yere kendi kültürel özelliklerini götüren bireylerin de girişimcilik davranışlarındaki farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.

Günümüz dünyasının en çok öne çıkan unsurlarından biri olan girişimcilik kavramı göç hareketleri ile birleşerek göçmen girişimcilik kavramını ortaya çıkararak yeni bir kelime ortaya çıkarılmıştır. Göçmen girişimciler, ülkeye yeni gelenler olarak ekonomik hayatta kalma aracı olarak bir işe başlamak zorunda kalan bireylerdir. (Butler, Greene, 1997).

Göç ettikleri yerde girişim konusunda sorun yaşamayan göçmenlerin, daha önce o konuma göç eden yakınlarının bulunması, iş bulabilme olanaklarını arttırmış olup; göçmenler açısından kültürel yakınlık boyutunun önemi, ırk ayrımı olmaması veya

başlangıçta yeterli sermayenin olmaması gibi dezavantajlı durumlardan kurtulmanın bir çözümüdür.

Göçmen girişimcilik, göçmenlerin yaşadıkları bölgeyi kendilerine ait birtakım sebeplerle terk edip yerleştikleri ülkede girişimcilik faaliyetleri başlatan bireyler olarak tanımlanır. Göçmenlerin bu girişimcilik faaliyetleri, ekonomik olarak fırsatları belirleyip, oluşturup, değerlendirip ve kullandıkları bir süreç olarak görülür. (Shane, 2012:12).

Göçmen girişimciler; motivasyonu yüksek, bağımsızlığa önem veren, yenilikçi insanlardır. Ayrıca etkili iletişim kurma ve bu alandaki fırsatları yakalama yeteneklerine sahip, sürekli ilerleme isteğinde ve rekabetçi oldukları, aynı zamanda risk almaktan korkmadıkları bulgulanmıştır.

Butler ve Greene (2000: 268) göçmen girişimciyi “göç edilen ülkeye vardktan sonra ilgili ülkeye daha önce gelmiş ya da bir süredir zaten orada yaşamakta olan benzer kökenlerden kimselerle kişisel bağlarını kullanarak kendi işini kuran bireyler” şeklinde tanımlamaktadır. Böylece göçmen girişimci bireysel olarak çalışır ve başkalarını istihdam eden birey haline gelir. Özellikle son yıllarda gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki etnik azınlıkların ekonomiye dahil olmaya ve etkilemeye başlamasıyla göçmen girişimcilik kavramı daha da dikkat çeker hale gelmiştir. Göçmen girişimcilerin gittikleri ülkede ekonomiye dahil olmasının bir zorunluluk halini yansıttığını şu görüşlerinden çıkarabiliriz: “dürüst, güvenilir, katılımcı ve girişken olmak zorunda hisseden göçmen girişimciler yerli girişimcilerle aynı haklara ve bakış açlarına sahip olmadığını, bu yüzden girişimci kimliğine sahip olmanın kolay olmadığını ve dayanışmanın yetersiz kaldığını” savunmaktadırlar. Çünkü girişimcilerin içinde yaşadıkları toplum kültürüne bağlı olarak edindikleri değer yargılarıyla gerçekleştirdikleri girişimcilik faaliyetleri, başka bir kültürel arka plana sahip girişimcilerin faaliyetlerinden farklı olabilecektir. Girişimciliğin her alanında bu kültürel farklılıkların etkisi görülür. Aynı coğrafyada yaşasalar da farklı kültürel, ve irksal kimliğe sahip bireylerin girişimcilik konusunda motive eden unsurlar coğrafi köken farklılıkları dolayısıyla değişiklik gösterir. Yapılan bu değerlendirme, aynı ulusal topraklarda farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin iş yapma ve işe girişme biçimleri farklıdır açıklaması desteklenir. Böylece göçmen girişimcilik kavramı göçmen azınlıkların zayıf sosyo-ekonomik konumlarını kanıtlayabildikleri önemli bir öz-örgütlenme ilkesi olarak açıklanabilir.

Göçmen girişimciler yerli nüfusa kıyasla genellikle serbest meslek yürütürler ve sadece kendilerine iş yaratmakla kalmayıp, kendi etnik nüfusuna da iş fırsatı sağlarlar. Böylece göç ettikleri ülkede daha önce göç eden ve aynı kökenden gelen yerleşmiş kişilerle bireysel iletişimlerini kullanarak kendi işlerini devam ettirirler.

Göçmenlerin deneyimlerini etkileyebilecek birçok faktör vardır. “*Zafer (2016), göçmen deneyimlerini değerlendirmek için önemli olan faktörler olarak, “terkedilmiş ve göç edilmiş ülkelerin özellikleri; vatandaşların göçmenlere yönelik tutumları; göçmenlere sağlanan sosyal destek; iki ülkenin kültürleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar; göç etme nedenleri ve motivasyonları; ve göçmenlerin yeni konumları ve kişisel özelliklerinden” bahsetmektedir. (Zafer, 2016: 76)*

Göçmenlerin entegrasyon süreçleri ülkeden ülkeye değişiklik gösterir. Örneğin Almanya, Avusturya, İsviçre ve Fransa gibi kısıtlayıcı kurallara sahip ülkelerde yaşayan göçmenler daha hızlı entegrasyon performansı sergilerler. Fakat İsveç, Belçika ve Hollanda gibi daha kapsayıcı ve çok kültürlü politikalara sahip ülkelerde yaşayan göçmenlerin entegrasyon süreçleri daha zayıftır. (Koopmans, 2010).

Göçmenlerin uyum sürecine etki eden en önemli etken, ev sahibi toplumun göçmenleri kendilerine bir tehdit unsuru olarak görüp, dışlayıcı ve olumsuz davranışlarda bulunmasıdır. Çünkü yapılan araştırmalar göçmenler ile ev sahibi yerel nüfusun birbirleriyle olumlu bir şekilde etkileşime girmesinin entegrasyon süreciyle doğrudan bir ilişkisi vardır. (Rudiger ve Spencer, 2003).

Göçmenlerin entegrasyon ve uyum sürecinde oluşan göç deneyimleri sadece göçmenler tarafından değil, aynı zamanda göç edilen bölgede yaşayan yerli halk ile siyasi politikalar tarafından belirlenir. (Görgenli ve Karakuş, 2014).

Eğer göçmen yerel halka benzer bir kültüre sahipse adaptasyon ve entegre süreci kolaylaşır. Aksi takdirde bu süreç daha zorlu geçebilir. Yeni yaşam yeri oldukları ülke ile ev sahibi ülke arasındaki benzerlik ve farklılıklar göç deneyimlerini etkileyen temel faktörlerdir.

Göçmenlerin bölgede yaşadığı deneyimler, onların bölgeye yönelik duygu ve düşüncelerini etkiler. Bölgeye gelen göçmenlerin ilk iletişim kurdukları kişilerin veya toplulukların onlara karşı olan tutum ve davranışları, göçmenin gittiği bölgeye karşı duygu ve düşüncelerinin şekillenmesinde büyük rol oynar. Çünkü göçmenlerin deneyimleri yaşadıkları yani gittikleri bölgeye göre değişiklik gösterir.

Örneğin şehir merkezine yerleşen göçmenler ile kırsal alana yerleşen göçmenlerin deneyimleri farklı gerçekleşeceğinden farklı sonuçlara ulaşılır. Göçmenler başka bir gruba girip başka bir mekanı deneyimlediklerinden aidiyet duyguları, toplumsal ve mekânsal olarak yeniden üretilmektedir. Göçmenler deneyimleriyle dönüştürdüğü mekana ilişkin bir kimliğe ihtiyaç duyar. Birey, coğrafi olarak yerleşilebilir yerlere bağlılığı sayesinde bir aidiyet duygusu kazanabilir. Çünkü doğup büyüdüğü, içinde yaşadığı, hareket halinde bulunduğu yerlerle arasında derin bir bağ vardır.

Toplumsal aidiyet hissetme kısmı olumsuz deneyimlerle de karşılaşma sonucu elde edilebilir bir durumdur. Örneğin 2008 yılında yapılan bir araştırmada sığınmacıların göç sonrasında deneyimledikleri bazı zorluklar olarak: çevre idaresi, finansal zorluklar, sosyal izolasyon ve algılanan ırkçılığın etkisi olarak açıklanmıştır. (Khawaja vs., 2008). Göçmenlerin bu tür olumsuz deneyimlerle karşılaşmaları onların deneyimlerini hem ruh hem de bedensel sağlıklarını etkiler.

Bu çalışmada Kumkapı’da iş yapan göçmenlerin girişimcilik faaliyetleri sonucunda oluşan toplumsal aidiyetlerinin anlaşılması amaçlanmıştır. Göçmen girişimciler yerleştiği mekân olan Kumkapı’da öncelikle yabancılaşma süreciyle başlayan girişimcilik faaliyetlerinin toplumsal aidiyete dönüşümü nasıl gerçekleşmiştir?

Çalışmaya yön veren araştırma soruları aşağıda verilmiştir:

- 1- Kumkapı’ya göç etme sebebiniz neydi?
- 2- Kumkapı’daki Göçmen Girişimcilerin Zaman İçerisinde Toplumsal Aidiyet Süreçlerinin Gerçekleşme Süreci nasıl gerçekleşmiştir?
- 3- Toplumsal Aidiyetin İçerilmesi ile Yaşanan Önemli Olay ve Durumlar nelerdir?

2.KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç

Göç, insan topluluklarının çeşitli sebeplerle hayatlarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere yaşadığı yerden başka bir yere yerleşmesi olayıdır. (Tamer, 2020, 2) Bir devlet içerisinde veya uluslararası bir sınırı geçerek yer değiştirme şekli anlamına gelen göç kavramı, bir nüfus hareketi olayıdır. (Göç Terimleri Sözlüğü,

2009, s.22) Nüfus hareketlenmesi olayı hem göç alan hem de göç veren bölgelerin toplumsal yapılarını etkiler. (Tamer, 2020,1)

Göç gerçekleşince yaşanan mekânsal bir değişikliğin yanı sıra birey ve toplum açısından değer ve anlam dünyasında da değişim ve dönüşüm yaşanması kaçınılmazdır.

Göç olgusu, bireyin ve toplumun kendi iradesiyle gerçekleşen bir seçim olabilmesinin yanı sıra kendi iradesi dışında da zoraki bir süreç olarak da gerçekleşebilir. Bu duruma örnek olarak savaşlar verilebilir. Bu durumda göçün gerçekleşmesi bireysel değil, kitlesel bir şekilde gerçekleşir.

Geçmişten günümüzde insanların yaşamdaki hareketlilikleri, göç edilen ülkede meydana gelen önemli değişiklikler kadar, göç veren bölgede de sosyal, ekonomik ve siyasi değişimlere sebebiyet verir. Ülkelerin nüfusunu ve politikalarını önemli düzeyde etkiler. (Tamer, 2020, 1)

2.2. Göçmen

Yeni bir yaşam alanı veya ekonomik, sosyal, iktisadi, siyasi veya dini sebeplerle başka bir yerleşim yerine göç eden insan topluluğudur. “Birleşmiş Milletler’in göçmen tanımı, sebepli sebepsiz, gönüllü gönülsüz, düzenli düzensiz fark etmeksizin bir yıldan fazla yabancı bir ülkede ikamet eden bireyi göçmen olarak tanımlar.” (Fansa, 2021, 296) Yapılan bu tanıma göre bir yıldan az süre yabancı bir yerde seyahat edip yaşamını sürdürenler göçmen terimi ile bağdaştırılamaz. Bireyin göçmen olarak tanımlanabilmesi için bir yılı aşkın süredir yabancı bir yerde yaşamını sürdürmesi beklenir. Göçmen olarak adlandırılan kimseler yasal daimi ikamet eden yabancılar olarak gösterilir. (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009) Göçmen kavramını diğer (sığınmacı, mülteci vs.) kavramlardan ayıran temel fark bu olayın gönüllü gerçekleşiyor olmasıdır. Göçen birey olarak adlandırılan göçmenler, istedikleri zaman terk ettikleri yaşam alanlarına dönmekte özgürdürler. Daha iyi fırsatlar elde etmek amaçlı göç eden bireyler genellikle araştırıp, keşfedip, yaşam planını yapıp faaliyete geçerler.

2.3. Girişimci ve Girişimcilik

Girişimci, ekonomik kaynakların israfını önleyen, kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek üretkenlik alanlarına aktarılması sürecinde baş aktör olan kişidir. (Yalçıntaş, 2010: 95) Girişimci yeni düşüncelerin yaratılmasını, yayılmasını

ve uygulamasını hızlandırır. Ayrıca yeni endüstrilerin doğmasına yol açar, teknolojik verimliliği artırır ve hızla büyüyen sektörler yarattığı için ekonomik büyümeyi hızlandırır. (Yalçıntaş, 2010: 95)

Girişimci olan insan başkalarına kıyasla ortamdaki karışıklıklardan ziyade fırsatları gören ve fikirleri ortaya atarak çarpıcı çözümler üreten kişidir. (Yalçıntaş, 2010: 95) Hayal dünyasının geniş ve gelişmiş olması akla gelmeyecek yöntemleri kullanarak uygulamaya döker. Bu durum sonucunda girişimcinin rekabet etmesi kaçınılmaz olur. Girişimcinin bu rekabetten başarıyla sonuç alabilmesi için ise en inovasyon olan kişi bu rekabeti kazanan olur.

Girişimcilik, Fransa'da 17. yüzyılda “yerine getirmek” anlamında kullanılan “*entreprenend*” kelimesine dayanır. (Güler, 2008: 10) Girişimcilik, Baumol (1968) tarafından ekonomideki en ilgi çekici ama aynı derecede anlaşılması zor kavramlardan biri olarak doğru bir şekilde karakterize edilmiştir. Değerli bir şey yaratmak için kaynakların yeni yollarla birleştirilmesidir. (Keskin, 2018: 186)

Girişimcilik teriminin ekonomik bağlamda ilk kullanımı 1755'te Richard Cantillon'a atfedilir. Girişimciyi, harcamaların bilindiği ve kesin olduğu, ancak gelirlerin bilinmediği ve belirsiz olduğu koşullar altında çalışan herhangi bir birey olarak ifade eder ve gelecekteki piyasa demanın tam olarak tahmin edilmemesi nedeniyle gelir belirsizliği ortaya çıkar. (*Binks ve Vale, 1990: 9-10*).

Yeni bir işe imza atma sürecidir. Yeni bir kurum içinde ekonomik faaliyet geliştirerek belirli bir süreç içerisinde oluşur.

Girişimcinin ve Girişimciliğin bazı dikkat edilmesi gereken yönleri vardır. Özellikle yaşamak için düzenini başka bir yerde devam ettirmek üzere olan bölgeye yabancı kimseler için bu yönler daha da kritiktir.

Girişimci, maddi ve manevi risk alarak yer değişikliği yapmıştır. Yer değişikliği yaparak girişimci olan birey, iş hayatındaki denge değişmekle birlikte aile hayatındaki dengeyi de değiştirmiştir. Farkında olmadan iş anlamındaki başarı durumunu riske atmıştır ve bu durum kişinin kendisini daha fazla işe vermesine iterek odak noktasını başarılı olmaya adanmıştır. Buna çözüm yolu olarak bölgedeki diğer insanlarla, belki diğer girişimci olanlarla aktif olarak iletişimde bulunmak bu stres için bir çözüm yolu olabilir. Aktif iletişim sayesinde girişimci kendisini tanıtır ve ağını genişleterek iş fırsatlarının karşısına çıkmasına sebep olur.

Girişimci, bulunduğu konumun gelişmesini ve ilerlemesini sağlayan yenilikçi bireydir. (Yalçıntaş, 2010: 95)

2.4. Göçmen Girişimci

Göçmen girişimcilik yeni bir olgu değildir. Göçmen girişimcilik hakkındaki ilk teorilerin çoğu sosyoloji kökenlidir. (Abdullatif ve Koç, 2022: 91) “Göçmen girişimciliği ilk olarak 1970’li yıllarda ABD’de kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişmiş ülkelerinin göçmen işçi kabul etmeye başlamasıyla birlikte, ilk yıllarda vasıfsız işçi olarak giden göçmenler gittikleri ülkelerde yaşamaya başlamasından birkaç kuşak sonrasında girişimcilik özelliği göstermeye başlamışlardır. Yerleştikten bir zaman sonra ev sahibi ülkeye göre göçmenlerin farklı etnik kökene, milliyete, ırka ya da kültüre sahip olmalarından ötürü kendi etnik motifine uygun mülteci girişimciliği örnekleri (özellikle Avrupa’ya giden göçmenlerde) görülmeye başlanmıştır (Volery, 2007: 31).”

Zorunlu veya gönüllü olarak yerleşim yerini değiştiren göçmenlerin girişimci olma süreci kendi sermayelerini gittikleri yerleşim yerinde ekonomik olarak değerlendirmek amaçlı faaliyete geçme olayı ile başlar. Bu sayede gittikleri yerin tüketim alışkanlıklarını sermayelerini kullanarak faaliyete dönüştürürler. Göçmenlerin başka ülkede istihdam sağlayabilmesi amacıyla girişimciliğe yönelmesi, göçmen girişimcilik teorilerinin gelişiminde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Bu sayede bölgedeki kültürel çeşitlilik, iletişim ve dayanışma ağları gelişerek göçmen girişimcinin bu girişimci faaliyetinde başarılı olmasına ve gelişmesine zemin hazırlar. Göçmen girişimcinin öncelikli olarak yaşadığı yere uyum süreci gerçekleşmesi ve uyum yakalaması gerekir. Tüm bunlar gerçekleştikten sonra göçmen girişimcinin sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik sermayeleri gelişim gösterir.

Göçmen girişimcilerin başarılı bir şekilde istihdam kurabilmesi için sahip olması gereken bazı kişilik özellikleri vardır. Bunlar; motivasyonları yüksek, yenilikçi, iletişim kurma konusunda güçlü, olası fırsatları yakalama yeteneğine sahip, rekabetçi ve risk almayı bilendir. Kendilerini yerli halka kanıtlayabilmek için daha dürüst, güvenilir ve istikrarlı olmaları gerekmektedir.

Göçmen girişimcilik kavramı ilk olarak klasik yaklaşım modeli ile kendisini göstermiştir. Bu yaklaşıma göre göçmenlerin girişimciliğe yönelmelerinde kültürel,

dil vb. gibi özelliklerin yanı sıra gittikleri ülkeye kalıcı olarak yerleşmek için değil sadece para kazanıp dönme amacıyla hareket etmeleri etkilidir. (Zhou, 2004:1040; Ndofor, 2004).

Göçmen girişimciliğe dair ilk çalışmalar ABD’de başlamıştır. Özellikle 1800’lü yılların sonlarında doğru ABD’de göçmenlerin çeşitli işlerde yoğun şekilde çalıştığı görülmektedir. Kıta Avrupası’nda ise özellikle 2. Dünya Savaşı’nın ardından ortaya çıkan büyük iş gücü ihtiyacının sonucunda göçmenler yerleştikleri yerlerde göçmen girişimcilik faaliyetlerinin birer parçası olmaya başlamıştır. (Volery, 2007:31).

3.YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi / Deseni

Bu araştırma var olan olay ve olguları kendi bağlamında çoklu gerçeklik yaklaşımı ile açıklamayı amaçladığından çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile araştırmada incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur. (Morgan, 1996).

Tüm bunlara dayanarak tercih edilen nitel araştırma yönteminde araştırma sonucuna ve bulgularına varabilmek için nitel araştırma yöntemi olarak kullanılan görüşme yöntemi ile katılımcılar ile sohbet havasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Özellikle çoklu gerçeklik durumları ile ilgili olay veya olguyu tecrübe eden kişilerin deneyimlerine dayanarak açıklamada fenomenoloji deseni tercih edilmektedir. (Yıldırım & Şimşek, 2018) Bu araştırmada göçmen girişimcilerin toplumsal aidiyetlerinin incelenmesinde girişimcilik faaliyetlerinin ve süreç içerisinde yaşadıkları olaylar önemli olduğundan araştırmanın amacına ve doğasına uygun düşen desenin fenomenoloji (olgu bilim) olduğuna karar verilmiştir.

3.2. Katılımcılar

Nitel araştırmalarda veri kaynaklarından biri de olay veya olguyu yaşayarak deneyimleyen bireyler ya da gruplardır. (Yıldırım & Şimşek, 2018) Katılımcıları Kumkapı’ya göçen girişimcilik faaliyetleri bulunan bireyler oluşturur. İlgili katılımcıların seçiminde ölçüt ve kolay anlaşılabilir örnekleme teknikleri bir arada

kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya 5'i yabancı uyruklu, 5'i ise Türk, toplamda 10 göçmen girişimci katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmamış görüşme formu ile göçmen girişimcilerin girişimcilik kurduğu yerlerde oluşan aidiyet duygusunun oluşum sürecinin tespit edilmesi ve bu doğrultuda aidiyet duygusunu elde ettikten sonra nelerin değiştiğine dair bulguların elde edilmesi amaçlanmıştır.

Veriler görüşme formu ile önceden hazırlanan birtakım sorular doğrultusunda elde edilmiştir. Görüşme formunda 3 adet kendini tanıtan, 3 adet göçmenlik ve girişimcilik sürecini açıklayan, 3 adet aidiyet duygusu ile ilgili, 1 adet ise tüm bu sürecin sonu ile ilgili sorular yer almaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sohbet havasında, konu konuyu açacak şekilde gerçekleşmiştir. bu durum görüşmenin ve çıkan sonucun güvenilirliğini artırmaya sebep olmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 2023-2024 akademik yılı döneminde toplanmıştır. Veriler yüz yüze yapılan görüşmeler ile elde edilmiştir. Ortalama 25 dakikalık oturumlar eşliğinde olmak üzere toplamda 10 kişi ile görüşülmüştür. Verilerin hepsi tek oturumda toplanmıştır. Katılımcıların onayı ile görüşmeler kayıt altına alındığından görüşme süreci boyunca herhangi bir veri kaybı olmamıştır.

3.5. Veri Analizi

Bu araştırmanın verileri betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizi aşamasından Neuman'ın (2014) önerdiği ve araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilen nitel analiz süreci takip edilmiştir. Buna ilaveten kayıtlarının bulunduğu ses dosyalarını metne dönüştüren bir yazılım kullanılarak uzun metinler elde edildikten sonra ilgili metinler MAXQDA 2022 nitel veri analizi yazılımı desteği ile birebir alıntılama yapılarak metinler tanımlanmıştır. Böylelikle araştırmada kullanılacak olan nitel veri çeşitli kategoriler çerçevesinde düzenlenmiş, sunulmuş ve yorumlanmıştır.

3.6. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı bu çalışmayı hazırlarken araştırmanın yapıldığı mekanda eski zamanda belirli bir süre vakit geçirdiğinden, katılımcıların bir çocuğunu tanımaktadır. Bu durum onun yabancılık çekmemesini sağlamış olduğundan araştırmacının çalışmadaki rolü orada büyüyen küçük bir kız çocuğunun büyüyünce makalesinde göçmen girişimcileri konu almasıdır.

3.7. Araştırma Soruları:

- 1- Kumkapı'ya göç etme sebebiniz neydi?
- 2) Kumkapı'ya göç ettikten ne kadar süre sonra girişimcilik faaliyetinde bulundunuz?
- 3) Sizi göç ettiren ve girişimciliğe adım attırtan temel sebep neydi?
- 4) Göçmen kategorisinden girişimci olmanın ne gibi avantaj ve dezavantajlarını gördünüz?
- 5) Kumkapı'ya kendinizi ne zaman ait hissetmeye başladınız veya ait hissediyor musunuz?

4.BULGULAR

Nitel araştırma yöntemi analiz türü olan betimsel analiz yöntemi kullanılarak araştırmada bulgular elde edilmiştir. Bu bölümde araştırma sorularının bulguları 5 başlık altında incelenmiştir. Bu başlıklar sırası ile “Kumkapı'ya Göç Etme Sebepleri, Kumkapı'daki Göçmen Girişimcilerin Zaman İçerisinde Toplumsal Aidiyet Süreçlerinin Gerçekleşme Süreci ve Toplumsal Aidiyetin İçerilmesi ile Yaşanan Önemli Olay ve Durumlar” dır.

4.1. Kumkapı'ya Göç Etme Sebepleri

Birinci ana tema olan Kumkapı'ya göçün sebepleri araştırılırken buradaki amaç öncelikle Kumkapı'ya göç edenlerin Kumkapı'yı seçme nedenlerini ele almak olmuştur. Çünkü Kumkapı'daki göçmen girişimcilerin öncelikli olarak neden Kumkapı semtini seçmeleri ve orada bir işletme kurup girişimciliğe adım atmalarını öğrenmek araştırmadaki başlıca sorumuza cevabı vermektedir. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda da Kumkapı'nın turistik bir bölgede yer alması, esnafın fazla olması ve diğer merkezi yerlere oranla kiraların daha makul fiyatta olması buna örnektir. Aynı zamanda göç hareketleri çok sık gerçekleştiğinden daha

önce yerleşen ve hayatını Kumkapı’da kuranların referansı ile de göç edip yaşam kuran çok olmuştur.

Genel olarak Kumkapı’ya göç eden göçmenlerin göç etme sebeplerine baktığımızda ekonominin buna başlıca sebep olduğunun altını çizebiliriz. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Kumkapı’nın Fatih’in en ucuz semti olması buraya gelmemizdeki sebebi. O zamanlar dışarıdan gelenler hep Fatih’e yerleşirdi.”

Ekonominin göç sebebi olmasını bir diğer katılımcı şu şekilde destekledi:

“Yerleştiğim yerde iş kurmam çok önemliydi. Baba mesleğini devam ettirebilmem için restoran açmam lazımdı. Kirası en uygun Fatih ilçesi Kumkapı olduğundan burada dükkân buldum.”

Özellikle 6 ve 7 Eylül olayları sonrasında bölgeyi oluşturan yerli halkın, Ermeni ve Rumların, bölgeyi terk etmesiyle yaşam yeri boş kalmış olup, yeni yerleşenleri ucuz fiyata bünyesine almıştır.

Bu durum Kumkapı’nın yeni gelen göçmenler tarafından benimsenmesine sebebiyet vermiştir. Bir süre ekonomik sermayelerini düzeltene kadar durup, sonrasında başka yaşam yerine geçenler de olmuştur: “İstanbul’a ilk geldiğimde Kumkapı’da oturacak yerler ve iş istihdamı vardı. Tabi ki bunu kendim değil, beni yönlendirenler tarafından öğrendim. Böylece İstanbul’a gelince ilk işim Kumkapı’da ev tutmak ve iş bulmak oldu. Sonrası para kazanıp, aile kurup başka yere taşınmak... Çünkü Kumkapı çok fazla ailenin yaşayabileceği bir yaşam yeri değildi. Tekinsizdi, hala biraz öyle ama şimdi daha fazla güvenliği sağlanıyor ve daha çok Türk göçmen var. Önceden çok sığınmacı gelip, kaçak olarak yaşardı. Şimdi o kadar fazla değil. Özellikle son 15 yıldır falan, benim gibi Doğu Anadolu’dan taşınan çok oldu. Önce bireysel geldiler sonra iş kurunca ailelerini getirdiler.” Aktarılan bu bulgular bize Kumkapı’nın ilk etapta yerleşim yeri olarak sonrasında sermaye güçlenince istihdam alanı olarak damgalanmasını göstermiştir.

4.2. Kumkapı'daki Göçmen Girişimcilerin Zaman İçerisinde Toplumsal Aidiyet Süreçlerinin Gerçekleşme Süreci

Kumkapı'ya yapılan göçün sonucunda göçmenler zaman içerisinde aidiyet duygusu hissetmeye başlamışlardır. Bu durumun gerçekleşme süreci o yıllarda daha kolay yaşanırdı. Günümüzde göçmen bir bireyin yabancı bir yere yaşamaya ve çalışmaya gelmesi ile bulunduğu konumda aidiyet duygusu hemen oluşum göstermez. Yerli halk ile iletişim gücü bunun sürecini belirlemiştir. Yerli halkın göçmenlerin toplumsal aidiyetlerinin oluşum sürecine olan etkisini bir göçmen şu şekilde bu durumu kanıtlamıştır:

“Biz buraya yerleşirken ve iş ararken burada çoktan varlığını kuran ve devam ettiren toplum tüm bu sürecimizde bize çok destek oldu. Açtığımız dükkânda alışveriş yaptık.”

Hal böyle olunca kentte yerli, yabancı ayrımını kaldıran yaşayan yerli halk olmuştur. Aralarında herhangi bir statü farkı barındırmayan yerli ve yabancı halk, kaynaşmış olup birlikte yaşama boyutunda eşitsizlik durumu yaşanmamıştır.

Yerleşirken ev bulmada sıkıntı çekmeden, Fatih'in diğer semtlerine kıyasla daha ucuz kirada oturan bir göçmen girişimci, “İstanbul'a yerleşmeden ve burada iş kurma düzeninin olması fikrine çevremdekilerin tepkisi “İstanbul çok pahalı” oldu. Fakat ben en iyi İstanbul'da iş kurabilirdim. Çünkü ben işletmeciyim ve işletme sahipleri metropol semtlerde daha rahat iş yapar. Bu yüzden gözümü kırpmadan bu büyük şehre yerleştim. Tüm mal varlığımı girişimciliğe verdiğimden ucuz evde oturmak zorundaydım. Bu yüzden girişimci olduğum semtte, Fatih'te, ev aradım. Ev almak o zamanlar benim için ultra lükstü, kirada oturmam şarttı. Fatih'in tüm sokaklarını, ilçelerini detaylıca inceledikten sonra şansına iş yerimi açtığım kısımda ev buldum, Kumkapı'da. O zamanlar burası terk edilmiş kent gibiydi. Türkler, Ermeni ve Rumlar semti terk etmiş, yerini buraya yeni göçmenlere bırakmıştı. Bu yüzden de ucuzdu. Ben de bu fırsattan yararlanarak burada eve çıktım.”

Kumkapı'nın diğer yerlere kıyasla görece daha uygun fiyatlı yaşam yeri olması, göçmen girişimcilerin buraya yerleşip toplumsal aidiyet kazanması yönünde oldukça etkili olmuştur. Özellikle bölgeyi terk eden yerli Türk halkı ve yaşanan 6-7 Eylül olaylarından sonra bölgede artık yaşamayan Ermeni ve Rumlar sayesinde

Kumkapı dışarıdan göç alan ve evlerin hep göçmenlere verildiği İstanbul'da göçmen girişimciler tarafından en fazla tercih edilen kent olmuştur.

Yerleşim yerini oluşturan yerliler kendi aralarında bir birlik oluşturmuş olduklarından aidiyet duygularını kazanmaları bu birlik sayesinde gerçekleşmiştir.

4.3. Toplumsal Aidiyetin İçerilmesi ile Yaşanan Önemli Olay ve Durumlar

Göçmenlerin bölgede aidiyet kazanması sonucu kültürel ve sosyal sermayeleri artmıştır. Bourdieu'ya göre sosyal sermayenin artışı sosyal eşitsizlikleri de arttırsa da kültürel sermayenin artmasıyla grup aidiyetinin de sağlanması ile göçmenlerin sosyal hayatını kolaylaştırmıştır.

Bireylerin ve ailelerin üretim ve tüketim eğilimlerinde referans gruplarının etkisi söz konusudur. Yerlisi olduğu yeri terk edip, bir başka yaşam yerinde aidiyet kurmaya çalışan göçmenler çoğunlukla referans yoluyla gelmiş olduklarından üretim ve tüketim faaliyetleri ona göre şekillenmiştir. Üretebilmesi için tüketebilmeli, tüketebilmesi için ise varlığını Kumkapı'da kanıtlaması gerektiğinden ailelerin bu süreçte sosyal çevreye uyum sağlamaya çalışması bu durumun temel göstergesi haline gelmiştir. Ulrich Beck'in risk toplumunun genel yapısında da ifade ettiği gibi bu dönemde var olan belirsizlik, tahmin edilemezlik ve kısmi endişe sonucu aileler tüketim ürünlerini tercih ederken sosyal çevrenin onayını almaya çalışarak tüketim süreçlerine uyum göstermeye çalışmakta ve böylece dışlanmanın ve yabancılaşmanın da önüne geçileceği görüşü hakimdir (Beck, 2019).

Beck'in dışlanma ve yabancılaşmaya olan yargısına yönelik ekonomik sermayesi güçlü bir göçmen girişimci kentte varlığını nasıl sürdürdüğüne yönelik şu açıklamayı yapmıştır: “Kumkapı çok göç alan ve göç veren kozmopolit bir semt. Bu yüzden burada yaşayanların, çalışanların çok fazla söz söylemeye hakkı yoktur. Çünkü kendisi de dışarıdan gelendir. Herkes yabancıdır. Bu yüzden herhangi bir sosyal, kültürel veya ekonomik dışlanma söz konusu olmamıştır Kumkapı'da. Herkes ekmeğinin derdinde. Hala da göç alıp vermeye devam ediyor. Özellikle alıyor, çünkü hala Kumkapı hane konusunda en ucuz yaşam yeri.”

“Eskiden buraların sahibi Ermeni ve Rumlardı. Biz Türkler olarak onlara yabancı olanlardır. Yani haliyle semte de sonradan gelen yabancıydık. Ama onlar bize o

kadar güzel misafirperver oldular ki. Dine, ırka, kültüre saygı sonsuzdu. Onların paskalyalarında biz onlara gider, bizim bayramlarımızda onlar bize gelirdi.”

Bir kentin olumlu bir şekilde kozmopolitliğini sürdürebilmesi işte bu duyulan saygı çerçevesinde gerçek olur. Müslümanın Hristiyanı ayırmadığı, beyazın zenciyi dışlamadığı bir dünyada yaşam çok daha kolay hale gelir. Böylece herhangi bir sosyal, kültürel veya ekonomik dışlanma gerçekleşmez.

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Türkiye, göç alan en fazla ülke konumuna gelmeye başlamıştır. Bu durum son yıllarda daha da artış göstermiş olsa da, geçmiş yıllardan beri süregelen bir göç hareketi söz konusudur. Kumkapı özelinde göç hareketi, 6-7 Eylül olaylarından sonra aktif olmaya başlamıştır. Bölgeyi terk eden Rum ve Ermenilerden sonra semt boş kalmış olup, uygun ücretleri duyan göçmenlerin tercih ettiği bir numaralı yaşam yeri haline gelmiştir.

Bu araştırmada, Kumkapı'daki göçmen girişimcilerin bölgede sağladığı toplumsal aidiyet anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda göçmenlerin girişimci olması yolunda attığı ilk adım Kumkapı'ya yerleşmek olması ve orada girişimci faaliyetlerini sürdürmesi olmuştur.

Sonuç itibariyle Kumkapı'ya yerleşen göçmen girişimcilerin Kumkapı'da oluşan toplumsal aidiyetleri, var olan ekonomik sermayeleri sayesinde gerçekleşmiştir ve bu doğrultuda kültürel ve sosyal sermayeleri gelişim göstermiştir. Her ne kadar ucuz diye Kumkapı tercih edilse de buraya yerleşen göçmenlerin hali hazırda ekonomik sermayeleri güçlü olduğundan herhangi bir zorluk gözlemlenmemiştir. Zorluk çekmemelerinin sonucu olarak yaşadıkları ve iş sahibi oldukları bölgede aidiyet kazanmaları kolay ve kalıcı hale gelmiştir.

Araştırma, Kumkapı'daki girişimcilik faaliyetlerinde bulunan veya buna yeltenen göçmenler ile sınırlandırılmıştır. Araştırma boyunca Kumkapı'daki göçmen girişimciler ile görüşmeler yapılmış olup, toplumsal aidiyetlerini anlaşılmaya çalışılmıştır. Diğer semtlerin aksine Kumkapı'da bu durum biraz daha farklı yaşandığından, toplumsal aidiyet söz konusu olduğundan neredeyse hiçbir katılımcı bir zorluk yaşayarak girişimcilik faaliyeti kurduğundan bahsetmedi. Bunun temel

sebebi Kumkapı'nın evvelden beri çok kültürlü, çok uluslu yapıya sahip tarihi bir kent olmasıdır.

5.2. TARTIŞMA

Sosyal içerilme ve sosyal dışlanma birbirinden zıt kavramlar olmasına rağmen ikisinin birbiriyle bağlantısı çok güçlüdür. Biri olmadan diğersinin gözlemlenmesi imkansızdır. Özellikle sosyal içerilme kavramı günümüzdeki popüleritesini sosyal dışlanma kavramına borçludur.

Günümüzde en çok sosyal dışlanma yaşayan kişiler göçmenlerdir. Bu çalışmada da ana karakterler göçmenler olduğundan sosyal dışlanma kavramı bu çalışma için son derece önem taşımaktadır. Göçmenler dışlanarak kendi aidiyetlerini bulurlar. Nitekim Kumkapı semti özelinde bu durumun beklendiği şekilde yürümemesinin sebebi bölgeden ayrılan diğer göçmenler sayesinde. Çünkü zaten bölgede Türklerin çoğunlukta olduğu bir zaman gözlemlenmemiştir. Hep bir göçmen yaşamı söz konusu olmuştur. Bu yüzden giden göçmenlerin yerini gelen göçmenler almıştır. Bu durumun sonucu olarak ise sosyal içerilme kavramı sosyal dışlanma yaşanmadan gerçekleşmiştir.

Göçmen girişimciler genellikle hali hazırda belli bir sermayesi bulunan, iş kurmaya meraklı, iletişimi kuvvetli insanlardır. Bu durum böyle olmasaydı Kumkapı'da girişimcilik faaliyetlerini sürdüren insanların çoğunluğunu göçmenler oluşturmazdı. Yine aynı şekilde yerli halk olarak konaklayan insanların büyük bir çoğunluğu göçmenlerden oluşmasının sebebi ucuz iş gücü ve konutların fiyat aralığıdır. Aksi halde iş kurmak bu kadar kolay olmazdı ve göçmenler girişimci olmak için Kumkapı'yı tercih etmezlerdi.

YAZARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazar, çalışmanın tümüne tek başına katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Beck, U., (2019), Risk Toplumu Başka Bir Modernliğe Doğru (K. Özdoğan ve B. Doğan, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.

Butler R, (1997), Stories and Experiments in Social Inquiry.

Morgan, D. L. (1996), Focus Groups. Annual Review of Sociology, 22, 129-152.
Şimşek H, Yıldırım A., (2021), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık: 12.Baskı.

Neuman, W., (2014), Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. Pearson, Essex, UK.

Tamer M, (2020), Göç, Göçün Nedenler ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz, 7 (60).

Erol, M.& Ersever, O. G., (2014), Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale.Kara Harp Okulu Bilim Dergisi,24(1), 47-68.

Göç Terimleri Sözlüğü, (2009), IOM Uluslararası Göç Örgütü, İsviçre.

Körpe A., Behiye ve Koç, M., (2022), “Göçmen Girişimcilik Teorilerinin Mülteci Girişimcilik Bağlamında İncelenmesi”, Uluslararası Sosyal, Siyasal ve Mali Araştırmalar Dergisi, S:1, s.91-103.

Göregenli, M. ve Karakuş, P, (2014), “Göç Araştırmalarında Mekan Boyutu”, Türk Psikoloji Yazıları, S: 17, s.101-115.

Kümbül Güler, B, (2008), “Sosyal Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Analizi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Tezi, İzmir.

Yalçıntaş, M., (2010), “Çağımızda Girişimcilik”, Girişimcinin Gündemi, S: 95-98.